

Aranyrögre letem Esztergomban

„Kertem az egész táj, hol óriás csiga kétszarvú dómjával a bölcs
Bazilika.”

Tervek

Egyesületünk idén februárban rendez egy emléktúrát Görgey Artúr tiszteletére. Az 50 kilométeres távnak már régóta kerestünk a rajthelyet, de meglett. Már elég régi a kapcsolatunk a Balassa Múzeummal, melynek egyik kihelyezett részlege az Előhegyen fekvő Babits Mihály Emlékház. Gondoltuk mivel éppen a zöld sáv mellett fekszik, ezért remek rajthely lehetne. 2009 decemberében le is utaztunk szemrevételezni a helyszínt. Ekkor még egy „sitty-sutty megnézem, oszt vár a természet” programot terveztem. Jó, de hát én tervezek és.... Ott Esztergomban olyan csodákat láttam és hallottam, mely felülírta terveimet. A sitty-suttyból fél délelőtt lett.

Találkozás a házzal

A Balassa Múzeum előtt találkoztunk Tóth Franciskával, aki az emlékház kiállítását rendezte. Ő egy két lábon járó Babits-életrajz, versmondólány és anekdotatár egy személyben. Az Ő szünni nem akaró szófolyama „rabolta el” a fél délelőttömet. (Hála Istennek!) Az eredmény?! Kedvet kaptam Babitshoz. Megszerettem ezt a nehéz végzetű költőt! Felcaplattunk a házhoz, amely vidám, színes semmiségnek tűnt az Előhegy házrengetegében.

A ház története

1923 augusztusában Babitsék Esztergomban jártak, feltehetőleg ekkor szerettek bele a városba. Mivel Babits éppen nagyobb összeghez jutott (amit Dr. Nagy Zoltán ügyvéd barátja a tőzsdén megsokszorozott) gyorsan vettek is egy kis házat az Előhegyen. Az itt töltött 17 év alatt folyton épült-szépült a ház. Ahogy a tornác falára felkerült Arany idézet mondja: „Nem is úgy épült, hogy századokig álljon, csak múló tornyául, mint a fecskéfészek.” Bizony fecskéfészek volt ez, amihez toldottak-tapasztottak, de valahogy mégis meghitt és harmonikus maradt. Babits 1941-es tragikus halála után a ház ebek harmincadjára került. 1945 után volt itt örömtánya, sőt később a szobákat kecskék és baromfik lakták! 1960-ban azonban (végre!) védetté nyilvánították. A most látható kiállítás 2009. május 7-én nyílt meg. 62 millió forintot költöttek a felújításra, amiből 52 milliót Esztergom városa adott. (Esztergom Félix, ahol ilyenre is adnak, jut pénz!)

Az autogramfal

Mielőtt beléptünk volna a házba a tornácon elidőztünk. Már itt is van mit nézni. Ritkán lát az ember ennyi historikus jelentőségű aláírást. A falon hemzsegek a magyar művészet nagyjainak aláírásai. Csak pár gigász neve: Devecseri Gábor, Ignóus Pál, Illyés Gyula, Karinthy Frigyes, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Nagy Endrék, Radnóti Miklós, Tóth Árpád....

Érdekes egy története van ennek a falnak. Minden vendég felírhatta a nevét puha szénkrétával a falra, de miután elment összeült a cenzorok tanácsa. Aki méltónak találtatott, annak a nevét időtálló kazeines festékekkel átírták, aki nem, az biza letöröltetett. Nagy Endre, a csibész konferanszié ismerve ezt a szokást egyből a festékvödör felé nyúlt mikor fel kellett írnia a nevét. A falon az előbb említett Arany idézet mellett egy részlet látható Babits a „Dal az esztergomi bazilikáról” című verséből is. Ennek a versnek van egy tiltott versszaka, amit a zord kommunista rendszer verdiktje kitöröltetésre ítéltetett, és amit Franciska azonnal citált is:
„ De túl már a cseh határ... Idegen katonák

S szuronyos szólamok szorítják a Dunát,

Mely ma friss ér helyett zsibbasztó pántlika:
Áldástalan nézi a hűs bazilika.”

Ezek a kemény, igaz sorok mélyen berágták magukat az agyamba.

A házban

A házba belépve az üveges verandáról csodálatos látvány tárult a szemünk elé, a Bazilika hatalmas „csigája”. Az ikerváros Esztergom és Párkány teljes látképe. Itt kvaterkázott, kártyázott Babits a barátaival. Egy korabeli fejhallgató és a modern technika ötvözetének segítségével neves művészek Babits interpretációi hallhatók. Beljebb a dolgozószobákban (mert kettő is van) találhatóak a költőóriás kedvenc könyvei, alkotásainak különböző kiadásai. Íróasztala, rajta egy működő gramofonnal. (Belehallgattunk egy plasztinkába- a rekedt kakadu aranytorkú pacsirta a gramofon hangjához képest.) A dolgozószoba bejárata felett egyik oldalon egy Horatius: „sem elefántcsontból, sem aranyból”, a másikon Zrínyi idézet: „Adsz nyáron nyugvást és szép csendességet”. Babits tanáremberként vizsgáztatta vendégeit: vajh, kié az idézet? A sok híresség mind buktázott (no, én is szekundát kaptam volna). Egy csak egy legény volt talpon.... Szerb Antal.

Itt található az az ágy, ahonnan 1941-ben Pestre szállították-meghalni. Hiába írta a beszélgető füzetbe (mert beszélni már nem tudott): „Én szívesebben meghalok Esztergomban.” Az emeleten még megnéztük felesége, Török Sophie (szül. Tanner Ilona) lakószobáját. Franciska még mondta volna, de várt ránk a Görgey túra útvonalának bejárása.

Irány a Vaskapu!

Mikor felfelé küzdöttem magam a Vaskapu felé eszembe jutott, amit nemrég hallottam: Török Sophie is erre járt fel a menedékházhoz, mikor nem bírta elviselni a „csupa csont és bőr fájdalom” költő látását.

Turista! Ha erre jársz, okvetlenül nézz be az emlékházba, részben az óriás csiga „Bazilika” látványa, részben az itt rád váró emócióáradat miatt, amit Babits lakhelye és szelleme adhat.

Nád Béla

